

אות א - חגיגה פרק ב

משנה א

אין דורשין בעריות בשלשה, ולא במעשה בראשית בשנים, ולא במרובה ביהודי, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו. כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו כאלו לא בא לעולם, מה למעלה, מה למטה, מה לפניו ומה לאחור. וכל שלא חס על כבוד קונו, ראוי לו שלא בא לעולם.

ויחזקאל בנבואתם, והיינו להתבונן בפלים ובכחות שבהם פועל הקדוש ברוך הוא בעולמו, ואפלו ביהודי, אלא אם כן היה התלמיד חכם ומבין מדעתו את הרמזים שבענין. והטעם בזה, מחמת עצם קדשת הלמודים הללו, וכבוד אלוקים הסתר דבר.

כל המסתכל בארבעה דברים שיבארו להלן, ראוי לו כאלו לא בא לעולם, מה למעלה ומה למטה מחלל העולם, מה לפניו - מה ארע קדם התחלת הזמן, ומה לאחור - לאחור שיסתים הזמן, שבנדאי יש גם לזמן סוף ותכלית, כמו כל בריאה, וכל שלא חס על כבוד קונו, ומתבונן בדברים אלו, ראוי לו שלא בא לעולם, מפני שרוצה לדעת דבר שאינו לפי דרכו ואינו לפי טבעו, כי כשירצה אדם להתבונן בדברים אלו בדמיונו הנפסד, ודאי שדבר זה יביאהו לידי שגעון ושמוזן.

אגב כך שהזכר בסוף הפרק הקדם על דברים מסוימים שהם גופי תורה, מביאה משנתנו כללים בדברים מסוימים כיצד יש ללמודם וללמדם. אין דורשין בדיני עריות שאין אסורן מפרש בתורה בפני שלשה תלמידים או יותר, מחשש שפאשר ידבר הרב עם אחד התלמידים, ידברו השנים זה עם זה ולא יתנו לבם לדברי הרב, וכשיבוא לידם ספק בהלכה זו, יכריעו להקל לעצמם, לפי שנפשו של אדם חומדת ומתאנה לעברות אלו. ולא - ואין דורשים במעשה בראשית - בסודות הקבלה העוסקים בבריאת העולם, כיצד השתלשלו העולמות זה אחר זה, עד שנברא העולם הגשמי הזה, אפלו לא בפני שנים, אלא רק לתלמיד אחד, שנאמר 'כי שאל נא לימים ראשונים', ודרשו חכמים שרק יחיד שואל בענינים אלו, ואין שנים שואלים. ולא דורשים במעשה מרובה שראו ישעיהו

משנה ב

יוסי בן יועזר אומר, שלא לסמוך. יוסי בן יוחנן אומר, לסמוך. יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך, נתאי הארבל אומר לסמוך. יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך, שמעון בן שטח אומר לסמוך. שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו, יצא מנחם נכנס שמאי, שמאי אומר שלא לסמוך, הלל אומר לסמוך. הראשונים היו נשיאים, ושניים להם אבות בית דין.

פְּרָחֶיהָ אֹמֵר שֶׁלֹּא לְסֻמוֹךְ, נִתְּאֵי הָאֲרָבֵלִי
אֹמֵר לְסֻמוֹךְ. יְהוּדָה בֶּן טַבָּאִי אֹמֵר שֶׁלֹּא
לְסֻמוֹךְ, שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטָּח אֹמֵר לְסֻמוֹךְ. שְׁמַעִיָּה
אֹמֵר לְסֻמוֹךְ, אַבְטָלְיוֹן אֹמֵר שֶׁלֹּא לְסֻמוֹךְ.
הֵלֵל וּמְנַחֵם לֹא נִחְלְקוּ, וּשְׁנֵיהֶם אָמְרוּ לְסֻמוֹךְ.
יֵצֵא מְנַחֵם לְעִבּוּדַת הַמֶּלֶךְ וּפְסַק מִלְהוּיֹת אֵב
בֵּית דִּין, נִכְנָס שְׁמַאי לְהוּיֹת אֵב בֵּית דִּין
תַּחֲתָיו, וְאֵז נִחְלְקוּ, שְׁמַאי אֹמֵר שֶׁלֹּא לְסֻמוֹךְ,
הֵלֵל אֹמֵר לְסֻמוֹךְ. אוֹמְרַת הַמְּשֻׁנָּה, בְּכָל
הַזּוּגוֹת שֶׁהִזְכְּרוּ בַּמְּשֻׁנָּה זוֹ, הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהִזְכְּרוּ
הָיוּ נְשִׂאִים, וּשְׁנָיִם לָהֶם הָיוּ אָבוֹת בֵּית דִּין.

מְשֻׁנְנוּ דָּנָה בְּעֵינֵי הַשִּׁיף לְקַרְבָּנוֹת הַקְּרָבִים
בְּיוֹם טוֹב, וּמְבִיאָה בְּזֶה מַחְלַקַת שֶׁהִיְתָה בְּמִשְׁפַּךְ
דּוֹרוֹת רַבִּים בֵּין נְשִׂאֵי הַסְּנֵהֲדָרִין לְבֵין אָבוֹת
בֵּית הַדִּין שֶׁל הַסְּנֵהֲדָרִין. אָדָם הַמְּקָרִיב קֶרֶבֶן
צָרִיף לְסֻמוֹךְ עָלָיו אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לְפָנֵי הַשְּׁחִיטָה,
יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר [שֶׁהָיָה נְשִׂיא הַסְּנֵהֲדָרִין] אֹמֵר,
שֶׁלֹּא לְסֻמוֹךְ - אָסוּר לְאָדָם לְסֻמוֹךְ עַל קֶרֶבֶן
הַקְּרָב בְּיוֹם טוֹב, כִּיּוֹן שֶׁהַסֻּמוֹךְ צָרִיף לְהַשְׁעֵן
בְּכָל כַּחוֹ, וְאָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַעֲלֵי חַיִּים בְּיוֹם
טוֹב, יוֹסִי בֶּן יוֹחָנָן [שֶׁהָיָה אֵב בֵּית דִּין], אֹמֵר
לְסֻמוֹךְ - יֵשׁ לְסֻמוֹךְ אִף בְּיוֹם טוֹב. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן

משנה ג

**בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים וְאִין סוּמְכִין עֲלֵיהֶם, אָבֵל לֹא עוֹלוֹת.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת וְסוּמְכִין עֲלֵיהֶם.**

רְאִיָּה בְּיוֹם טוֹב, כִּיּוֹן שֶׁאִין בְּכַף צָרֶף אֲכָל נֶפֶשׁ,
שֶׁהָיָה אִין הָעוֹלוֹת נֶאֱכָלוֹת עַל יַדֵּי הָאָדָם, וְנִתְּנָן
לְהַקְרִיבָם גַּם בְּשֶׁאֵר יְמֵי חַל הַמוֹעֵד. וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת בְּיוֹם טוֹב,
כִּיּוֹן שֶׁנֶּאֱמַר 'עֲצַרְתָּ לָהֶּ', וְדָרְשׁוּ מִכָּף שְׁכָל
קֶרֶבֶן הַמְּקָרֵב לָהֶּ, כְּלוֹמַר לְכַבּוֹד הַרְגֵל, מִתָּר
לְהַקְרִיבוֹ בְּיוֹם טוֹב [לְמַעַט נְדָרִים וְנִדְבּוֹת,
שֶׁהָאָדָם חַיֵּב אֶת עֲצֻמוֹ בָּהֶן, שֶׁאִינֶם קְרָבִים
בְּיוֹם טוֹב], וְסוּמְכִין עֲלֵיהֶם בְּיוֹם טוֹב, כִּיּוֹן
שֶׁהֵם סוּבְרִים שֶׁיֵּשׁ לְהַקְרִיב אֶת הַקֶּרֶבֶן מִיָּד
לְאַחַר הַסְּמִיכָה, וְלִכֵּן אֵי אֶפְשָׁר לְסֻמוֹךְ מִעֲרֵב
יוֹם טוֹב.

מְשֻׁנְנוּ מִמְּשִׁיכָה אֶת הַנְּדוּן שֶׁל הַמְּשֻׁנָּה
הַקּוֹדֶמֶת, וּמוֹסִיפָה מַחְלַקַת בְּעֵינֵי הַקְּרָבָנוֹת
עֲצָמָם, אִיזָה מֵהֶם קָרֵב בְּיוֹם טוֹב. בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים, מְבִיאִין - מְקָרִיבִים בְּיוֹם טוֹב שְׁלָמִים
- שְׁלָמֵי חֲגִיגָה, כִּיּוֹן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם צָרֶף אֲכִילָה
לְאָדָם, וְהָיָה זֶה כְּכֹל מְלֹאכָה שֶׁהִתְרָה בְּיוֹם טוֹב
לְצָרֶף אֲכָל נֶפֶשׁ, וְאִין סוּמְכִין עֲלֵיהֶם בְּיוֹם טוֹב,
כִּיּוֹן שֶׁבְּסִמְכָה זֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ הָאָדָם בְּכַעֲלֵי חַיִּים,
וְגַם יֵשׁ בְּכַף טִירְחָא יְתִירָה, לְסֻמוֹךְ בְּכָל כַּחוֹ,
אֲלֹא סוּמְךָ עַל הַקֶּרֶבֶן מִעֲרֵב יוֹם טוֹב, כִּיּוֹן
שֶׁאִין צָרֶף שֶׁתְּהֵא הַשְּׁחִיטָה מִיָּד לְאַחַר
הַסְּמִיכָה, אָבֵל לֹא - אִף אִין מְקָרִיבִים עוֹלוֹת

משנה ד

**עֲצַרְתָּ שְׁחַל לְהוּיֹת בְּעֲרֵב שֶׁבֶת, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, יוֹם טְבוּחַ אַחַר
הַשֶּׁבֶת, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, אִין יוֹם טְבוּחַ אַחַר הַשֶּׁבֶת. וּמוֹדִים שְׁאֵם
חָל לְהוּיֹת בַּשֶּׁבֶת, שֶׁיוֹם טְבוּחַ אַחַר הַשֶּׁבֶת. וְאִין כִּהֵן גְּדוּל מִתְּלַבֵּשׁ בְּכִלּוֹ
וּמִתְרִין בְּהַסְפָּד וְתַעֲנִית שֶׁלֹּא לְקַיֵּם דְּבָרֵי הָאוֹמְרִין עֲצַרְתָּ אַחַר הַשֶּׁבֶת.**

עוֹלוֹת רְאִיָּה וְשְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּיוֹם טוֹב. כְּפִי
שֶׁהַתְּבָאָר לְעֵיל (פ"א מ"ו), כְּשֶׁם שֶׁבְּפֶסֶח וְסֻכוֹת

מְשֻׁנָּה זֶה מְבִיאָה דִּין נוֹסֵף שֶׁעוֹלָה מִמַּחְלַקַת בֵּית
שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל בַּמְּשֻׁנָּה הַקּוֹדֶמֶת, לְגַבֵּי הַקְּרָבֶת

מוסיפה המשנה דינים הנוהגים ב'יום טובות': ואין כהן גדול מתלבש בבגדיו - בשמנת בגדי כהונה גדולה, שהיה רגיל ללבושם ולעבד בהם רק בשבתות וימים טובים, או בשאר ימי התכנסות גדולה של ישראל, וביום זה אמרו שלא ילבושם, ומתריין בהספד ותענית ביום זה. והטעם שאמרו כן, כדי שלא לקיים את דברי הצדוקים האומרים שלעולם עצרת - חג השבועות, חל מיד אחר השבת, כיון שהם מפרשים את הפסוק 'ממחרת השבת' כפשוטו, שפירת העמר מתחילה ביום ראשון, וממילא גם חג השבועות תמיד חל ביום ראשון [ואלו חז"ל פרשו ש'ממחרת השבת' היינו ממחרת יום טוב של פסח], וכאשר 'יום טובות' חל באותו יום ראשון שלדברי הצדוקים הוא יום טוב של שבועות, רצו חז"ל להראות לכל שאין זה יום טוב, ואסרו על הכהן הגדול להתנאות בכגדיו, והתירו יום זה בהספד ותענית.

נתן להקריב עולות ראיה ושלמי חגיגה גם בימי חל המועד, כף לחג השבועות יש שבועה ימים אחריו, בהם נתן להקריב קרבנות אלו. עצרת - יום טוב של שבועות, שחל להיות בערב שבת, בית שמאי אומרים, 'יום טובות' - יום הקרבת קרבנות החג, שהם עולות ראיה ושלמי חגיגה, הוא לאחר השבת, לפי שאין קרבנות אלו דוחים את יום טוב, וכודאי לא את השבת. ובית הלל אומרים, אין יום טובות אחר השבת - אין צורך כלל ביום מסים לאחר שבועות להקריב הקרבנות, שהרי מותר להקריבם ביום טוב עצמו, וכמו שהתבאר במשנה הקודמת [והצרכה המשנה לחזור ולהשמיע את מחלקתם לגבי שבועות, כדי שלא נסבר שבנדון זה יודו בית שמאי שמקריבים ביום טוב שחל בערב שבת, מחמת שאי אפשר להקריב למחרתו, שהוא שבת]. ומודים בית הלל לבית שמאי שאם חל יום טוב להיות בשבת, שיום טובות הוא אחר השבת, מאחר והקריב קרבנות אלו אינה דוחה את השבת.

משנה ה

נוטלין לידים לחלין, ולמעשר ולתרומה. ולקדש, מטבילין. ולחטאת, אם נטמאו ידיו נטמא גופו.

צריך בטבילת הידים במקוה כשר של ארבעים סאה, ואף על פי שלא נטמאו הידים. ולחטאת - הבא לגעת ב'מי חטאת', כלומר באפר פרה אדמה, עשו בו מעלה יתירה, שאם נטמאו ידיו באחד מהדברים שגזרו עליהם חכמים שהם מטמאים את הידים, כגון מאכלים ומשקים טמאים, הרי זה כאלו נטמא כל גופו, וצריך לטבל כלו במקוה כשר.

ממשנה זו ואילך דנה המסכת בדיני טמאה וטהרה, כיון שבשלת הרגלים היו כל ישראל מטהרים את עצמם, כדי שיוכלו לאכול את הקרבנות בטהרה, ולהלן יובאו דיני טהרה מיחדים הנוהגים ברגלים. נוטלין לידים - נוטלים ידים לפני האכילה, לאכילת חלין, ולמעשר - מעשר שני, ולתרומה. ואלו לאכילת כשר של קרבנות, מטבילין - יש

משנה ו

הטובל לחלין והחזק לחלין, אסור למעשר. טובל למעשר והחזק למעשר, אסור לתרומה. טובל לתרומה והחזק לתרומה, אסור לקדש. טובל לקדש

וְהַחֲזוֹק לְקַדְּשׁ, אֲסוּר לְחֻטְאֵת. טָבֵל לְחַמּוּר, מִתֵּר לְקַל. טָבֵל וְלֹא הַחֲזוֹק, כֹּאֵלּוּ לֹא טָבֵל.

לְאֲכִילַת בֶּשֶׂר קָרְבָּנוֹת. טָבֵל לְקַדְּשׁ וְהַחֲזוֹק לְקַדְּשׁ, אֲסוּר לְחֻטְאֵת - לְנִגְיַעַת בְּיַמֵּי חֻטְאֵת, אֲפֶר פָּרָה אֲדָמָה, שְׁהִיא חַמּוּרָה בְּיֹתֵר. אֲבָל אִם טָבֵל לְחַמּוּר, מִתֵּר לְקַל, וְלִכֵּן אִם טָבֵל לְמֵי חֻטְאֵת, מִתֵּר בְּכָל, וְכֵן אִם טָבֵל לְתֵרוּמָה מִתֵּר אֶף בְּמַעֲשֵׂר. מִי שֶׁטָּבֵל וְלֹא הַחֲזוֹק - לֹא הִתְכַּוֵּן בְּטַבִּילָתוֹ לְהִטְהָר לְצַרְף אֲכִילַת דָּבָר מְסֻיָּם, אֲלֵא לְהִתְרַחֵץ בְּלִבָּד, כֹּאֵלּוּ לֹא טָבֵל, וְאֲסוּר לְאֲכֹל כָּל דָּבָר הַצָּרִיף טַבִּילָה, וְאֲפֹלוּ מַעֲשֵׂר, אֲבָל מִתֵּר הוּא בְּאֲכִילַת חֲלִין [אֶף אִם הוּא נוֹהֵג לְאֲכֹל חֲלִין בְּטְהָרָה], שְׂאִין חֲלִין צְרִיכִים כְּוִנָּה כָּלֵל.

מִשְׁנַתְנוּ מִמְשִׁיכָה לְבָאָר דִּין נוֹסֵף שֶׁתְּקַנּוּ חֻכְמִים בְּהִלְכוֹת טְהָרָה, שֶׁהַטּוֹבֵל צָרִיף לְכוּן לְהִטְהָר בְּטַבִּילָתוֹ לְשֵׁם אֲכִילַת הַדָּבָר שֶׁלְשֵׁמוֹ הוּא טָבֵל. הַטּוֹבֵל לְחֲלִין וְהַחֲזוֹק לְחֲלִין - אָדָם הַמְּקַפֵּיד לְאֲכֹל אֶפְלוּ דְבָרֵי חֲלִין רַק כִּשְׁהוּא טְהוֹר, וְטָבֵל לְשֵׁם אֲכִילַת חֲלִין, אֲסוּר לְמַעֲשֵׂר - אִין טַבִּילָה זֹו מוֹעִילָה לוֹ לְאֲכֹל מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם, שֵׁישׁ חַיִּיב לְאֲוֹכְלוֹ בְּטְהָרָה, עַד שֵׁיטָבֵל לְשֵׁם אֲכִילַת מַעֲשֵׂר שְׁנִי. טָבֵל לְאֲכִילַת מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַחֲזוֹק טְהוֹר לְאֲכִילַת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, אֲסוּר לְתֵרוּמָה, שֶׁחֻמְרָתָה גְדוּלָה יוֹתֵר. טָבֵל לְתֵרוּמָה וְהַחֲזוֹק לְתֵרוּמָה, אֲסוּר לְקַדְּשׁ -

מִשְׁנָה ז

בְּגֵדֵי עִם הָאָרֶץ, מְדָרְס לְפָרוּשִׁין. בְּגֵדֵי פָרוּשִׁין, מְדָרְס לְאוֹכְלֵי תֵרוּמָה. בְּגֵדֵי אוֹכְלֵי תֵרוּמָה, מְדָרְס לְקַדְּשׁ. בְּגֵדֵי קַדְּשׁ מְדָרְס לְחֻטְאֵת. יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר, הָיָה חֹסֵיד שֶׁבִּפְתָּחָהּ, וְהִיתָה מְטַפַּחְתּוֹ מְדָרְס לְקַדְּשׁ. יוֹחָנָן בֶּן גְּדַרְגָּא הָיָה אוֹכֵל עַל טְהָרַת הַקַּדְּשׁ כָּל יָמָיו, וְהִיתָה מְטַפַּחְתּוֹ מְדָרְס לְחֻטְאֵת.

שֶׁטְהָרְתֶם חַמּוּרָה יוֹתֵר. בְּגֵדֵי אוֹכְלֵי תֵרוּמָה, הָרִי הֵם כְּטַמְאִים טַמְאֵת מְדָרְס לְאוֹכְלֵי בֶּשֶׂר הַקַּדְּשׁ [קָרְבָּנוֹת]. בְּגֵדֵי אוֹכְלֵי בֶּשֶׂר קַדְּשׁ הָרִי הֵם כְּטַמְאֵת מְדָרְס לְמֵי חֻטְאֵת - אֲפֶר פָּרָה אֲדָמָה. וְדִינִים אֵלוּ אִינֵם מְחַמֵּת שְׂאֲנוּ חוֹשְׁשִׁים לְבִנֵי אָדָם שֶׁיִּזְלְזְלוּ בְּדִינֵי טַמְאָה וְטְהָרָה, אֲלֵא תְקַנַּת חֻכְמִים הִיא, וְלִכֵּן אֶפְלוּ יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר, שְׁהִיָּה חֹסֵיד שֶׁבִּפְתָּחָהּ, וְאֶף עַל פִּי כֵן הִיתָה מְטַפַּחְתּוֹ נְחֻשְׁבַת כְּמְדָרְס לְקַדְּשׁ. וְכֵן יוֹחָנָן בֶּן גְּדַרְגָּא הָיָה אוֹכֵל אֶפְלוּ אֶת חֲלָיו עַל טְהָרַת הַקַּדְּשׁ כָּל יָמָיו, וּמְכָל מְקוֹם הִיתָה מְטַפַּחְתּוֹ נְחֻשְׁבַת כְּטַמְאֵת מְדָרְס לְעִנְיָן מִי חֻטְאֵת, וְכִפִּי שֶׁהִתְבָּאָר שֶׁטְהָרְתֶם חַמּוּרָה יוֹתֵר.

מִשְׁנַתְנוּ מִבְּאֲרַת שֵׁישׁ בְּנֵי אָדָם הַנּוֹזְהָרִים בְּיֹתֵר בְּדִינֵי טַמְאָה וְטְהָרָה, וַיֵּשׁ הַנּוֹזְהָרִים פְּחוֹת, וְקָבְעוּ חַז"ל כְּלָלִים בְּזֵה, אִיף דְּנִים אֶת בְּגָדָיו שֶׁל הָאָדָם, שֶׁלֹּא יְדוּעַ אִם הֵם טְהוֹרִים אוֹ טַמְאִים: בְּגֵדֵי עִם הָאָרֶץ, נְחֻשְׁבִים כְּמוֹ טַמְאֵי 'מְדָרְס' [כְּטַמְאֵת בְּגֵדֵי זָב וְנִדָּה הַמְּטַמְאִים אָדָם וְכָלִים], לְפָרוּשִׁין - לְבִנֵי אָדָם הַמְּקַפֵּידִים לְאֲכֹל אֶפְלוּ חֲלִין רַק בְּטְהָרָה, כִּיּוֹן שְׂאֲנוּ חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּשְׁכַּח עַל בְּגָדִים אֵלוּ אֲשֶׁת עִם הָאָרֶץ כִּשְׁהִיא נִדָּה, וְנִטְמָאוּ בְּטַמְאֵת מְדָרְס. בְּגֵדֵי פָרוּשִׁין, הָרִי הֵם כְּטַמְאִים טַמְאֵת מְדָרְס לְאוֹכְלֵי מַעֲשֵׂר שְׁנִי, שֶׁטְהָרְתֶם חַמּוּרָה וְנִצְרַקְתּוּ יוֹתֵר. בְּגֵדֵי אוֹכְלֵי מַעֲשֵׂר שְׁנִי, הָרִי הֵם כְּטַמְאִים טַמְאֵת מְדָרְס לְאוֹכְלֵי תֵרוּמָה,

